

Sociopatka

MEMOÁRE

Patric Gagne, PhD.

Táto publikácia obsahuje názory a myšlienky autorky.

Jej cieľom je poskytnúť užitočný a informatívny materiál o danej téme. Autorka a vydavateľstvo prostredníctvom tejto knihy neposkytujú lekárske, zdravotnícke ani iné osobné alebo odborné služby.

Pred tým, než si z nej čitatelia vyvodí akékoľvek závery, mali by sa poradiť so svojim lekárom, zdravotníkom alebo iným odborníkom.

Každý svätec má minulosť a každý hriešnik má budúcnosť.

Oscar Wilde

Príbeh, ktorý sa chystáte čítať, je pravdivý. Hoci som sa snažila podať informácie čo najpresnejšie, tak ako si ich pamätám, niektoré časové línie sú skrátené, dialógy zrekonštruované a postavy sú založené na viacerých ľuďoch. Niektoré mená, dátumy a detaily som zmenila v záujme ochrany identity nevinných (aj tých nie celkom nevinných).

Úvod

Volám sa Patric Gagne a som sociopatka. Oddaná matka a manželka. Sympatická terapeutka. Som mimoriadne očarujúca a obľúbená. Mám veľa priateľov. Večierky organizujem pri každej príležitosti, akú si len dokážete predstaviť. Som členka vidieckeho spoločenského klubu. Bývam v peknom dome. Rada varím. Chodím voliť. Rozosmievam ľudí. Mám psa a mačku a v dopravnej zápche čakávam v rade áut vedľa iných žien so psami a mačkami.

Navonok môžem pôsobiť ako priemerná Američanka. Sociálne siete potvrdzujú moju existenciu šťastnej mamičky a milujúcej partnerky, ktorej príspevky hraničia s narcizmom. Vaši priatelia by o mne pravdepodobne povedali, že som milá. Ale hádajte čo?

Vašich priateľov nemôžem vystáť.

Som klamárka. Zlodejka. Som emocionálne plytká. Poväčšine som imúnna voči výčitkám svedomia a pocitom viny. Som vysoko manipulatívna. Nemám záujem o to, čo si myslia iní. Nemám záujem o morálku. Nemám záujem. Bodka. Pravidlá do môjho rozhodovania nijako nevstupujú. Som schopná takmer všetkého.

Znie vám to povedome?

Ak ste do rúk vzali túto knihu, stavila by som sa, že vám to povedomé je. V Amerike je približne pätnásť miliónov ľudí považovaných za sociopátov; možno ste ako oni. Alebo možno poznáte jedného z miliónov ďalších, ktorých osobnosť má sociopatické tendencie. A nehovorím výlučne o kriminálnikoch. Liečia ľudí, pracujú v právnických profesiách, učia deti, roznášajú poštu... Sociopati sa skrývajú všade, a pritom sú všetkým na očiach. Stačí začať hľadať.

Ja som s hľadaním začala pomerne skoro. Už ako dieťa. Zatiaľ čo sa ostatné deti v mojom okolí bicyklovali a hrali s kamarátmi, ja som čítala detektívky. Väčšinou kriminálne príbehy podľa skutočných udalostí. Fascinovala ma temnota, ktorá v ľuďoch prebýva. Čo ich robí zlými? A čo ich robí schopnými? Chcela som poznať odpovede.

Keď som narazila na slovo „sociopát“, myslela som si, že som odpoveď našla. Ten pojem som už niekde počula. Ale čo znamenal? Čo presne je sociopát? Predpokladala som, že mi to prezradí slovník. No keď som siahla po svojom polorozpadnutom a zažltnutom vydaní Funk & Wagnalls z roku 1980, toto slovo som tam nenašla.

Súdiac, že ide len o nejakú chybu, vošla som do maminej pracovne a otvorila iný slovník. Novšie vydanie. Slovo sociopát v ňom určite bude. Ibaže nebolo. Vedela som, kde by sa *malo* nachádzať – presne medzi slovami sociológia a sóda –, ale toto slovo jednoducho chýbalo. Akoby vôbec neexistovalo. No ja som ho poznala. Čítala som ho v knihách. Videla som ho v správach. Počula som ho v škole. Napísala som si ho do denníka. Vedela som, že definícia slova sociopát niekde je. Len ju musím nájsť.

Keď sa obzriem do minulosti, všetko to dáva zmysel. Ako doktorke psychológie mi neostáva nič iné ako žasnúť nad dôvtipnou genialitou nášho podvedomia. Nad tým, prečo nás niektoré témy tak priťahujú, zatiaľ čo iné sú nám úplne ľahostajné. Podľa Freuda sa nič nedeje náhodou. Nepotrebuje mať doktorát, aby ste zistili, prečo som si na štúdium vybrala práve tento odbor. Nemusíte chápať Freuda, aby ste pochopili súvislosti. A nemusíte veriť v osud, aby ste videli, že moja cesta ma nikdy nemohla zaviesť nikam inam.

Výstražné signály tu boli od počiatku. Už ako sedemročná som vedela, že niečo nie je v poriadku. Nezáležalo mi na veciach tak ako iným deťom. Niektoré emócie, ako napríklad šťastie či hnev, sa objavovali prirodzene, aj keď trochu sporadicky. Ale sociálne city – vina, empatia, výčitky svedomia či dokonca láska – nie. Väčšinu času som necítila vôbec nič. A tak som začala robiť to, čo sa považuje za zlé, len aby som tú ničotu odplašila. Bolo to ako z donútenia.

Keby ste sa ma na to vtedy spýtali, opísala by som to ako tlak, akési napätie, ktoré sa mi postupne hromadilo v hlave. Ako pomaly stúpajúca ortuť v starom teplomere. Spočiatku som si to takmer nevšimla, bola to len malá odchýlka na mojom inak pokojnom kognitívnom radare. Ale časom to silnelo. A najrýchlejší spôsob, ako uvoľniť tlak, bol urobiť niečo nepopierateľne zlé, niečo, o čom som vedela, že by v inom človeku bez pochyb vyvolalo jednu z emócií, ktorú som ja cítiť nedokázala. A presne to som aj robila.

Ako dieťa som si nevedomovala, že sú aj iné možnosti. Nevedela som nič o emóciách a psychológii. Nechápala som, že ľudský mozog sa vyvinul tak, aby fungoval empaticky. A nechápala som ani to, že stres, ktorý pochádza z prežívania bez prirodzeného prístupu k citom, je jednou z príčin nutkavých násilných činov a deštruktívneho správania. Vedela som len to, že rada robím veci, ktoré vo mne vyvolajú nejaký pocit. Akýkoľvek. Bolo to lepšie ako nič.

Teraz v dospelosti viem zdôvodniť svoje vtedajšie správanie. Môžem vás nasmerovať na výskumy o tom, ako súvisí úzkosť s apatiou a ako stres pochádzajúci z vnútorného konfliktu podvedome núti sociopatov správať sa deštruktívne. Predpokladám, že tlak, ktorý som zažívala, bol takmer určite negatívnou reakciou na absenciu citu a moje nutkanie konať impulzívne bolo zrejme len spôsob, ktorým sa môj mozog snažil priblížiť aspoň k nejakej podobe „normálnosti“. Dostať sa k týmto informáciám však nebolo jednoduché. Musela som po nich pátrať.

A ešte stále pátram.

Sociopat je záhadné slovo. Má pôvod vo vede starej už celé storočie, no časom sa začalo zneužívať na označenie všetkých možných hriechov. Žiadna jednotná definícia pojmu už neexistuje. Toto slovo – rovnako ako ľudia, ktorých reprezentuje – sa stalo akýmsi paradoxom. Je ako prívlastok neustále meniaci svoj tvar, ktorému pripisujeme význam cez optiku kritiky a nevraživosti. Sociopat je slovo, ktoré vyvoláva oveľa viac emócií než myšlienok. Ale prečo?

Prečo slovo sociopat núti ľudí viac *cítiť* než *myslieť*? Paradoxne, práve toto ma zaujímal dávno pred tým, než ma diagnostikovali. A tak som si dala za úlohu zistiť to.

V tejto knihe vám chcem vyrozprávať svoj životný príbeh sociopatky, pretože si myslím, že si zaslúži pozornosť. Aby bolo jasné, nechcem bagatelizovať závažnosť tejto poruchy. Ani ju nechcem prikrášľovať. Sociopatia je nebezpečný duševný stav, ktorého príznaky, príčiny a liečba si vyžadujú výskum a akademickú pozornosť. Ale práve toto sú dôvody, pre ktoré sa chcem o svoj príbeh podeliť: aby sa jednotlivcom postihnutým sociopatiou dostalo pomoci, ktorú tak dlho potrebujú. A – čo je možno ešte dôležitejšie – aby mohli ostatní sociopati zazrieť svoj odraz v človeku, ktorý dokáže svetu ponúknuť viac než len temnotu.

Samozrejme, s mojou skúsenosťou sa nestotožní každý. Ale mám šťastie, že ju môžem vôbec vyrozprávať. Mám šťastie, že som sa narodila do sveta, ktorý mi poskytuje takmer všetky možné privilégiá. Pravdou je, a som si toho dobre vedomá, že môj život by sa vyvíjal úplne inak, keby som sa narodila ako príslušníčka inej rasy, spoločenskej triedy či s inou rodovou identitou. A šťastie to bola priaznivá zmena okolností, vďaka ktorej som odhalila tajomstvo svojho stavu a vybudovala si život, v ktorom môžem pomáhať iným. V podstate mám šťastie, že táto kniha vôbec existuje. A aj v tom, že som pochopila, aké dôležité je vyberať tie správne slová, keď rozprávam o sociopatii, a že som sa dokázala stotožniť sa s tým, kým som.

Väčšina sociopatov či sociopatiek sa nespáva ako postavy vo filmoch. Nepodobajú sa na sériových vrahov zo seriálov *Na muške* či *Dexter* a nie sú podobní ani jednorozmerným protivníkom, ktorých nám podsúvajú kriminálne romány. Sú oveľa komplexnejší ako fiktívne príklady prezentované v knihe *Sociopat odvedľa (The Sociopath Next Door)*. Ich diagnostika si vyžaduje viac ako len test s dvadsiatimi otázkami s nadpisom „Si sociopat?“ v spoločenských časopisoch a na to, aby ste ich pochopili, vám nebude stačiť videopríručka pre sociopatov na YouTube.

Myslíte si, že nejakého sociopata či sociopatku poznáte? Stavím sa, že áno. A tiež sa stavím, že je to ten posledný človek, ktorého by ste podozrievali. Na rozdiel od všeobecného presvedčenia sú sociopati viac než len sumár osobnostných čŕt. Sú to deti, ktoré hľadajú pochopenie. Sú to pacienti, ktorí dúfajú v potvrdenie diagnózy. Sú to rodičia hľadajúci odpovede. Sú to ľudské bytosti, ktoré potrebujú súcit. Systém však zlyhal. Školy si ich nevšímajú. Odborníci sa im nevenujú. V hľadaní pomoci sa nemajú na koho obrátiť.

Na tom, akým spôsobom o sociopatii rozprávame, záleží. Tento príbeh ponúkam verejnosti, pretože ilustruje pravdu, ktorú si nikto nechce priznať: temnota je tam, kde ju najmenej čakáte. Som kriminálnička bez záznamu. Som majsterka pretvácky. Nikdy ma nikto neprekukol ani neprichytil. A málokedy mi to bolo ľúto. Som priateľská. Som zodpovedná. Som neviditeľná. Splývam s okolím. Som sociopatka dvadsiateho prvého storočia. A píšem túto knihu, pretože viem, že nie som jediná.

PRVÁ ČASŤ

PRVÁ KAPITOLA:

Úprimné dievča

Vždy keď sa mamy opýtam, či si pamätá na to, ako som v druhej triede bodla iné dieťa ceruzkou do hlavy, jej odpoveď je vždy rovnaká.

„Matne.“

Verím jej. Veľa spomienok z môjho raného detstva je matných. Ale niečo si pamätám celkom jasne. Napríklad vôňu stromov v Národnom parku Redwood alebo náš dom na kopci neďaleko centra San Francisca. Ten dom som milovala. Stále si pamätám štyridsaťtri schodov od prízemnia až k mojej izbe na piatom poschodí a stoličky v jedálni, na ktoré som sa štverala, keď som chcela kradnúť kryštály z lustra. Iné spomienky až také jasné nie sú. Napríklad to, ako som sa prvýkrát vkradla k susedom, keď neboli doma. Alebo odkiaľ sa u mňa vzal medailón, na ktorom bolo vyryté písmeno L. Boli v ňom aj dve čiernobiele fotky, ktoré som tam nechala a doteraz ma fascinujú. Zaujímalo ma, kto tí ľudia sú. A odkiaľ pochádzajú. Aj keď existuje istá možnosť, že som ten medailón našla na ulici, je oveľa pravdepodobnejšie, že som ho niekde ukradla.

Kradnúť som začala skôr, ako som sa naučila rozprávať. Aspoň si to myslím. Na svoju prvú krádež si nepamätám, len viem, že už ako šesť- alebo sedemročná som v skrini mala plnú škatuľu vecí, ktoré mi nepatrili.

Niekde v archívoch časopisu *People* je fotografia Ringa Starra, ktorý ma ešte ako batola drží v náručí. Boli sme na jeho dvore neďaleko môjho rodiska v Los Angeles, kde môj otec pracoval v hudobnom priemysle, a na tej fotke mu doslova kradnem z nosa okuliare. Prirodzene, nebola som jediné dieťa na svete, ktoré je fascinované okuliarmi, no podľa okuliarov ležiacich na mojej policičke som si celkom istá, že som bola jediné dieťa, ktoré ich ukradlo beatlesákovi.

Aby bolo jasné: nebola som kleptomanka. Kleptomani je človek pociťujúci vytrvalé a neodolateľné nutkanie brať veci, ktoré mu nepatria. Ja som pociťovala iný typ nutkania, ktoré bolo vyvolané nepríjemným pocitom apatie a takmer neopísateľnou absenciou bežných sociálnych citov, ako je hanba či empatia. Pravdaže, nič z tohto som vtedy nechápala. Vedela som len toľko, že nedokážem precítiť veci a situácie tak, ako to dokázali iné deti. Necítila som vinu, keď som klamala. Necítila som súcit, keď sa niekto zranil na ihrisku. Väčšinou som necítila absolútne nič. A vôbec sa mi to nepáčilo. Robila som teda rôzne veci, aby som namiesto ničoho cítila aspoň... niečo.

Začalo sa to ako impulz na zaplnenie prázdna, ako neúprosný tlak, ktorý sa rozširoval, až kým neprenikol celým mojím bytím. Čím dlhšie som ho ignorovala, tým bol silnejší. Mala som napäté svaly a žalúdok mi zvieralo. Viac. A viac. Pripomínalo to klaustrofóbiu, akoby som bola uväznená vo vlastnej hlave. Uväznená v prázdnote.

Moje vedomé reakcie na apatiu sa začali celkom banálne. Nekradla som preto, že by som to nevyhnutne *chcela* robiť. Ale bol to najjednoduchší spôsob, ako ten tlak zastaviť. Prvýkrát som si to uvedomila v prvom ročníku, keď som sedela za dievčaťom, ktoré sa volalo Clancy.

Napätie sa vo mne hromadilo už niekoľko dní. Bez príčiny som bola frustrovaná a prepadlo ma neodolateľné nutkanie spraviť niečo násilné. Mala som chuť postaviť sa a prevrátiť lavicu. Predstavovala som si, ako utekám k veľkým oceľovým dverám, ktoré viedli na ihrisko, a pri pántoch si zabuchnem prsty. V jednej sekunde som si myslela, že to reálne urobím. Ale potom som si všimla Clancine sponky.

Vo vlasoch mala dve a každú zdobila ružová mašľa. Tá na ľavej strane sa uvoľnila a trochu skĺzla. *Vezmi ju*, šepkal mi môj vnútorný hlas, *a budeš sa cítiť lepšie.*

Spočiatku sa mi tá myšlienka zdala zvláštna. Clancy bola moja spolužiačka. Mala som ju rada a celkom určite som ju nechcela okradnúť. Čo som však chcela, bolo zastaviť to neznesiteľné pulzovanie v hlave, a nejaká časť môjho vnútra vedela, že toto pomôže. Tak som opatrne natiahla ruku a odopla mašľu.

Ružová sponka na vlasoch ledva držala. Možno by čochvíľa vypadla aj sama, bez mojej pomoci. Ale nevypadla. So sponkou v ruke som sa cítila lepšie, akoby ste z balóna nafúknutého až na prasknutie vypustili trochu vzduchu. Tlak sa vyparil. Netušila som prečo a ani ma to nezaujímalo. Našla som riešenie. Uľavilo sa mi.

Tieto rané prejavy deviácie sú v mojej mysli zakódované ako súradnice GPS, ktoré určujú smer k uvedomeniu. Ešte aj teraz si spomínam, odkiaľ som ako dieťa vzala všetky veci, ktoré mi nepatrilí. Až na medailón s písmenom L, ten si vysvetliť nedokážem. Za nič na svete si neviem spomenúť, kde som ho vzala. Na čo si však spomenúť dokážem, je deň, keď ho našla moja mama a dožadovala sa odpovedí.

„Patric, musíš mi povedať, odkiaľ ho máš,“ povedala. Stáli sme vedľa mojej postele. Jedna z vankúšových obliečok sa krčila o čelo postele a ja som ju naliehavo potrebovala vyrovnať. Mama sa však nevzdávala.

„Pozri sa na mňa,“ povedala a schytila ma za ramená. „Niekde tam vonku je osoba, ktorej tento medailón chýba. Snaží sa ho nájsť a vôbec netuší, kde má hľadať. Predstav si ten smútok, ktorý asi cíti.“

Zavrela som oči a snažila som sa predstaviť si, čo môže cítiť osoba, ktorá ten medailón stratila. Ale nedokázala som to. Necítila som nič. Keď som otvorila oči a pozrela sa na mamu, vedela som, že pochopila.

„Zlatko, počúvaj ma,“ kľakla si ku mne. „Ak vezmeš niečo, čo ti nepatrí, voláme to krádež. A krádež je niečo veľmi, veľmi zlé.“

Opäť nič.

Mama sa odmlčala, pretože nevedela, ako ďalej. Zhlboka sa nadýchla a spýtala sa: „Už si to niekedy predtým urobila?“

Prikývla som a ukázala na skriňu, v ktorej bol môj kontraband. Spolu sme si ho prezreli. Ukázala som jej úplne všetko a vysvetlila, odkiaľ tie veci mám. Keď sme škatuľu vyprázdniť, postavila sa a oznámila mi, že každú jednu vec vrátíme jej pôvodnému majiteľovi. Neprekázalo mi to. Neobávala som sa následkov a nepocitovala som výčitky svedomia, čo boli ďalšie dve veci, o ktorých som už pochopila, že nie sú „normálne“. To, že všetky tie veci vrátim, vlastne slúžilo môjmu účelu. Ak škatuľu vyprázdním, budem mať dostatok miesta na uchovanie všetkých ďalších vecí, ktoré ešte ukradnem.

Keď sme si prešli celý obsah škatule, mama sa ma spýtala: „Prečo si tieto veci vzala?“

Myslela som na tlak v hlave a na občasné nutkavé pocity urobiť niečo zlé, no moja odpoveď bola len „neviem“. A bola to pravda. Nemala som tušenia, čo tieto pocity vyvolávalo.

„No... a je ti to ľúto?“ opýtala sa.

„Áno,“ povedala som. Tiež pravda. Naozaj mi to bolo ľúto. Ale ľúto mi bolo to, že som musela kraďnúť, aby som prestala fantazírovať o násilí, a nie to, že som niekomu ublížila.

Zdalo sa, že mama chce túto záležitosť čím skôr hodiť za hlavu. „Veľmi ťa ľúbim, zlatko,“ povedala. „Neviem, kde si vzala všetky tieto veci, ale chcem, aby si mi sľúbila, že ak sa to ešte niekedy zopakuje, povieš mi to.“

Prikývla som. Mama bola najlepšia. Ľúbila som ju tak veľmi, že bolo jednoduché dodržať svoj sľub. Teda aspoň zo začiatku. Nikdy sa nám nepodarilo nájsť pôvodného majiteľa medailónu, ale za tie roky som si dokázala oveľa lepšie predstaviť, ako sa ten človek mohol cítiť, keď ho stratil. Asi by som niečo podobné cítila, keby ho niekto teraz ukradol mne, ibaže som si tým nebola úplne istá.

Ani súcit, ani výčitky svedomia pre mňa nikdy neboli prirodzenými pocitmi. Bola som vychovaná v baptistickej cirkvi. Vedela som, že keď zhreším, mala by som sa cítiť zle. Moji učitelia neustále rozprávali o „systéme dôvery“ a o niečom, čo nazývali „hanbou“, no ja som nechápala, prečo by na týchto veciach malo záležať. Na intelektuálnej úrovni som tým pojmom rozumela, ale neboli to veci, ktoré by som prirodzene *cítila*.

Asi je zrejmé, že s takýmto nedostatkom emocionálnej inteligencie nebolo ľahké nadväzovať a udržiavať si priateľstvá. Nebolo to tým, že by som bola zlá. Jednoducho som bola iná. A ľudia v mojom okolí nedokázali vždy oceniť moje jedinečné vlastnosti.

Bola skorá jeseň a ja som práve oslávila svoje siedme narodeniny. Spolu s ostatnými dievčatami z triedy som bola pozvaná na pyžamovú párty. Pozvala nás Collette, ktorá bývala iba pár ulíc od nás. Dorazila

som k nej vo svojej obľúbenej ružovo-žltej sukni. Mala narodeniny a ja som trvala na tom, že jej chcem doniesť darček: kabriolet pre Barbie zabalený v dúhovom papieri.

Mama ma vysadila pred jej domom a silno ma objala. Mala obavy, pretože to bola moja prvá noc bez nej. „Neboj sa,“ povedala mi, podala mi batoh a spacák s motívom seriálu Holly Hobbie. „Kedykoľvek sa môžeš vrátiť domov.“

Ja som však obavy nemala. Práve naopak, bola som nadšená. Strávim celú noc na úplne novom mieste! Už som sa nemohla dočkať.

Párty bola plná zábavy. Pred tým, než sme sa prezliekli do pyžám, napchávali sme sa pizzou, tortou a zmrzlinou. V obývačke sme si spravili diskotéku a na dvore sme sa hrali rôzne hry. Ale keď prišla večierka, Collettina mama zahlásila, že je „čas stíšiť sa“, a v obývačke nám zapla film. Do kruhu sme si rozložili spacáky a dievčatá postupne jedna za druhou zaspali.

Keď sa film skončil, ako jediná som ešte nespala. Ležala som v tme a náhle som si opäť uvedomila svoju absenciu citov. Sledovala som nehybné kamarátky. Bolo znepokojivé vidieť ich so zatvorenými očami. V reakcii na tú prázdnotu som opäť pocítila stúpajúci tlak a nutkanie čo najsilnejšie udrieť dievča vedľa mňa.

Zvláštne, pomyslela som si. Nešlo mi o to, že by som jej chcela ublížiť. Zároveň som však vedela, že by mi to pomohlo uvoľniť sa. Potriasla som hlavou, aby som to pokušenie odohnala, a vyliezla som zo spacáka, nech sa od nej vzdialim. Vstala som a začala som sa túlať po dome.

Collette mala mladšieho brata Jacoba. Jeho detská izba na druhom poschodí mala výhľad na ulicu. Potichu som vyšla po schodoch a vošla dnu. Chvíľu som sa pozerala, ako spí. V postieľke vyzeral úto, pôsobil, že je oveľa menší ako moja malá sestra. V rohu bola zvinutá deka. Vzala som ju a prikryla som ho tak, aby obopínala jeho malé telíčko. Potom som svoju pozornosť upriamila k balkónovým dverám. Kľučka vydala pri otváraní tiché cvaknutie a ja som vošla do tmy. Videla som odtiaľ väčšinu mesta. Postavila som sa na špičky a vyklonila sa dopredu, aby som videla na ulicu a mohla sledovať križovatku na ďalšej ulici. Spoznala som jej názov a vedela som, že hneď o ulicu ďalej bývame my. Dostať sa domov pešo by mi určite trvalo iba pár minút.

Náhle na mňa doľahol pocit, že už tam nechcem zostať. Nepáčilo sa mi, že som v celom dome jediná, ktorá ešte nespí, a už vôbec sa mi nepáčilo, že nemám žiadne obmedzenia. Doma mi hranice určovala mama. Ale tu? Kto by ma zastavil? A pred čím? Bola som z toho nesvoja.

Keď som vychádzala z vchodových dverí, všade bola tma. Páčilo sa mi to. Vďaka tme som mala pocit, že som neviditeľná, a tlak, ktorý som pociťovala, sa okamžite vyparil. Po chodníku som sa vydala domov a sledovala som pritom domy, okolo ktorých som prechádzala. Rozmýšľala som, akí ľudia tam asi žili. A čo tam mohli robiť? Želala som si byť neviditeľná, aby som ich mohla celý deň pozorovať.

Keď som kráčala domov, vzduch bol svieži a mesto bolo prikryté hmlou. Mama tomu hovorila „čarodejnícke počasie“. Na križovatke som si vytiahla z batoha spacák a obmotala som si ho okolo seba ako veľkú šatku. Vzdialenosť bola dlhšia, než som očakávala, ale neprekážalo mi to.

Pozrela som sa na druhú stranu ulice a uvidela som dom s otvorenými dvermi do garáže. *Čo by asi mohlo byť dnu?* rozmýšľala som. A potom som si uvedomila, že *to môžem ísť zistiť*.

Prekvapila ma zmena atmosféry, keď som zišla z chodníka. Akoby všetky pravidlá zmizli spolu s denným svetlom. V tme, zatiaľ čo všetci ostatní spali, neexistovali žiadne zákazy. Mohla som robiť čokoľvek. A ísť kamkoľvek. Keď som bola u Collette, táto myšlienka sa mi nepáčila. Ale ten istý impulz mal teraz opačný účinok. Premohol ma pocit obrovskej sily, akoby som mala všetko pod kontrolou. Netušila som, v čom je to teraz iné.

Mesiac mi osvetľoval cestu smerom k otvorenej garáži. Vstúpila som a rozhliadla som sa. Na jednej strane bolo zaparkované béžové kombi, zatiaľ čo na druhej bol veľký úložný priestor s množstvom hračiek a iných drobností. *Určite tu bývajú deti*, pomyslela som si. Členkom som sa obtréla o skejtboardovú dosku. Na pocit bola ako šmirgľový papier.

Odolala som pokušeniu vziať si ju a prešla som k autu. Keď som otvorila zadné dvere, svetlo jemne rozjasnilo garáž, a tak som rýchlo skočila dnu a zatvorila za sebou. Čakala som, čo sa stane.

Ticho v aute bolo ohlušujúce, ale páčilo sa mi. Pripomenulo mi to scénu zo *Supermana*, keď Christopher Reeve navštívil Pevnosť samoty. „*Je to ako moja komnata*,“ zašepkala som. Predstavovala som si, ako sa každou sekundou stávam silnejšou.

Vonku sa niečo zablysko, a keď som sa otočila, uvidela som po ceste prechádzať auto. Prižmurila som oči, kým som ho pozorovala. Bol to tmavý sedan. „A ty tu čo robíš?“ Predstavila som si, že to auto je mojím nepriateľom.

Rýchlo som otvorila dvere a po špičkách som vyšla von. Ešte som sa stihla pozrieť, ako odbočuje. *Generál Zod*, pomyslela som si vzdorovito. Potom som prebehla cez cestu a vzala si veci, ktoré som tam nechala. Keď som ich dvíhala zo zeme, zacítila som vôňu známeho pracieho prostriedku a rozhodla som sa, že je načase ísť domov. Držala som sa na tej strane chodníka, ktorá bola bližšie k stromom, postupne som zrýchľovala a s chuťou kľučkovala v bezpečí tieňov. *Ako sa niekto môže báť noci?* rozmýšľala som s veselým krokom. *Je to najlepšia časť dňa.*

Keď som sa konečne dostala pod kopec, na ktorom stál náš dom, bola som vyčerpaná. Štverala som sa hore strmým svahom a batoh som za sebou ťahala ako sánky. Bočné dvere boli otvorené, takže som mohla vojsť bez klopania. Potichu som vyšla po schodoch do svojej izby a snažila som sa nezobudiť rodičov. No hneď ako som vliezla do postele, do izby vtrhla mama.

„PATRIC!“ skríkla a tresla po vypínači. „ČO TU ROBIŠ?!“ Jej reakcia ma zaskočila a rozplakala som sa. V nádeji, že ma pochopí, som jej všetko dopodrobna vysvetlila, no zdalo sa, že som tým celú situáciu len zhoršila. Aj ona sa rozplakala, zreničky sa jej od strachu rozšírili a slzy jej stekali po lícach.

„Zlatko,“ povedala a pritiahla si ma k sebe. „Nič podobné už nikdy, *nikdy* neurob. Čo keby sa ti niečo stalo? Alebo by si sa nevedela dostať domov?“ Súhlasne som prikývla, hoci ma žiadna z týchto obáv nijako netrápila. Najviac zo všetkého som bola zmätená. Mama predsa povedala, že sa môžem vrátiť domov, kedykoľvek budem chcieť. Tak prečo bola teraz taká rozrušená?

„Myslela som to tak, že po teba prídem,“ vysvetľovala mi. „Sľúb mi, že nič podobné už nikdy neurobíš.“

Sľúbila som jej to, ale niekoľko rokov som nemala možnosť tento sľub dodržať. Celkom rýchlo som zistila, že žiadnym rodičom sa nepáči, keď k nim nejaké dieťa príde na pyžamovú párty, len aby si to uprostred noci rozmyslelo a samo sa vybralo domov. Keď Collettina mama zistila, čo som urobila, vôbec nebola nadšená a neskrývala svoje pohoršenie. Keď ostatným rodičom porozprávala o mojom zmiznutí, žiadnu pozvánku som už nedostala. Ale neboli to len rodičia, ktorí mali pochybnosti. Aj ostatné deti vycítili, že je so mnou niečo v neporiadku.

„Si divná,“ povedala Ava.

Je to jedna z mála spomienok, ktoré mám na prvú triedu. V rohu miestnosti stál domček pre bábiky a naša partia sa hrala na „rodinu“. Ava bola moja spolužiačka. Bola priateľská a férová, všetci ju mali radi. Bol to jeden z mnohých dôvodov, prečo prirodzene zaujala rolu „mamy“ vždy, keď sme sa hrali túto hru. Ja som však dávala prednosť inej úlohe.

„Chcem byť sluha,“ zahlásila som a Ava sa na mňa zmätene pozrela.

Podľa toho, čo som videla v televízii, mali sluhovia tú najlepšiu prácu na svete. Mohli sa vyparíť na dlhší čas bez akéhokoľvek vysvetlenia. Mali neobmedzený prístup k všetkým kabátom a taškám. Nikto nikdy nespochybňoval ich konanie. Mohli pokojne vkročiť do miestnosti a nikto od nich neočakával, že sa budú s niekým rozprávať. Mohli tajne načúvať. Bolo to ideálne povolanie, aspoň pre mňa. Ale moje vysvetlenie nemalo odozvu u všetkých.

„Prečo si taká čudná?“ spýtala sa Ava.

Nepovedala to preto, aby bola nepríjemná. Bolo to skôr konštatovanie, otázka, o ktorej som vedela, že na ňu nemusím odpovedať. Keď som sa však na ňu pozrela, na jej tvári som si všimla zvláštny výraz, ktorý som predtým ešte nevidela. Bol to veľmi špecifický pohľad – rovný diel zmätku, istoty a strachu. A nebola jediná. Ostatné deti sa na mňa pozerali rovnako zvláštne. Vzbudzovalo to vo mne obozretnosť. Akoby na mne videli niečo, čo som ja vidieť nedokázala.

V snahe čo najrýchlejšie zmeniť tému som sa usmiala a uklonila: „Odpusťte mi, madam,“ povedala som čo najúslužnejším hlasom. „Ak sa správam čudne, tak len preto, že niekto práve zavraždil kuchára!“

Takéto rozptýlenie som už mala dobre nacvičené: šok s nádychom humoru. Všetci sa zasmiali a skríkli, keď hra nabrala napínavý – aj keď trochu hrôzostrašný – spád, a moje „čudáctvo“ ustúpilo do úzadia. Bolo mi však jasné, že toto riešenie je len dočasné.

Odhliadnuc od mojej záľuby v kradnutí a občasnom miznutí, niečo na mne bolo ostatným deťom nepríjemné. Vedela som to ja a vedeli to aj ony. A hoci sme ako spolužiaci dokázali pokojne koexistovať, len málokedy sa stalo, že by ma zapojili do nejakých mimoškolských aktivít. Niežeby mi to prekážalo, rada som trávila čas osamote. No po istom čase začala mať moja mama obavy.

„Nepáči sa mi, že tráviš toľko času osamote,“ povedala. Bola sobota popoludní a ona ma po niekoľkých hodinách, ktoré som strávila sama, prišla skontrolovať.

„To je v poriadku, mami,“ povedala som. „Páči sa mi to.“

Mama sa zamračila, sadla si na moju posteľ a duchom neprítomná si položila plyšového medvedíka na kolená. „Len si myslím, že by ti dobre padlo, keby sme k nám pozvali nejakých tvojich kamarátov.“ Na chvíľu sa odmlčala. „Nechcela by si pozvať niekoho zo školy? Čo Ava?“

Pokrčila som plecami a zahľadela som sa von oknom. Snažila som sa prísť na to, koľko prestieradiel by som musela zviazať, aby som vytvorila dostatočne dlhé lano, ktoré by z mojej izby na najvyššom poschodí dosiahlo až na zem. Začiatkom týždňa som v katalógu *Sears* videla niečo s názvom „núdzový rebrík“ a rozhodla som sa, že si vyrobím vlastný. Nebola som si istá, čo by som s ním robila, len som vedela, že ho za každých okolností musím mať. Práve ma však vyrušila mama.

„Neviem,“ povedala som. „Teda, Ava je milá, možno by sme ju mohli pozvať budúci mesiac.“

Mama hodila medvedíka nabok a postavila sa. „Nuž, dnes sme na večeru pozvali Goodmanovcov,“ povedala veselo. „Takže večer sa asi budeš hrať s dievčatami.“

Goodmanovci bývali v našom bloku a náhodne sa spriatelili s mojimi rodičmi. Ich dve dcéry boli postrachom okolia a ja som ich nenávidela. Sydney všetkých šikanovala a Tina bola blbá. Neustále robili problémy, zvyčajne pre niečo, čo vyvolala Syd, a mňa ich správanie nesmierne rozčuľovalo. Pripúšťam, nemala som právo ich odsudzovať, ale v tom čase som si svoje pobúrenie dokázala ospravedlniť. Z môjho pohľadu to bolo celé o úmysle. Zatiaľ čo moje činy možno boli niekedy pochybné, neporušovala som pravidlá preto, lebo som si to užívala. Konala som tak, lebo som mala pocit, že nemám na výber. Bol to spôsob sebazáchovy, aby som zabránila niečomu ešte horšiemu. No dievčatá Goodmanové sa jednoducho dožadovali pozornosti a robili to bezohľadne a podlo. Zlo, ktoré robili, malo len jeden účel: krutosť.

Moja sestra Harlowe bola odo mňa o štyri roky mladšia, ešte stále bola batol'a. Na hornom poschodí nášho domu sme bývali s opatrovatel'kou, milou ženou zo Salvádora, ktorá sa volala Lee. Jej izba bola hneď vedľa našej. Zvyčajne keď prišli Goodmanovci na návštevu, uspávala Harlowe v jej izbe. A len málokedy sa návšteva zaobišla bez toho, aby sa im Syd nepokúsila urobiť niečo hnusné.

„Vkradnime sa do Leeinej izby a vylejme jej vodu do postele!“ navrhla Syd neskôr v ten večer, keď sme sedeli v mojej izbe.

Už vtedy som ich mala plné zuby. „To je hlúpe,“ povedala som. „Bude jej jasné, že sme to urobili my, a potom čo? Čo z toho budeš mať? Povie to našim rodičom a budete musieť ísť domov.“

Na jednom z vrkočov som mala pripevnenú sponku, ktorú som ukradla Clancy. Začala som sa s ňou hrať a vtom som si uvedomila, že *nápad s vodou možno nie je úplne najhorší*.

Syd pootvorila dvere a vykukla von. „No, neskoro, Lee je už vo svojej izbe. Harlowe zrejme zaspala.“ Potom sa otočila: „Tak ju podme zobudiť!“ Tina zdvihla zrak od časopisu a súhlasne prikývla. Bola som zmätená.

„Prečo?“

„Lebo potom ju Lee bude musieť ísť znovu uspať. A zakaždým, keď ju uspí, pôjdeme ju znovu zobudiť a tak stále dookola! Bude to riadna zábava!“

Mne sa to však vôbec nezdalo smiešne. Po prvé, s mojou sestrou sa nikto zahrávať nebude. Nebola som si istá, aká je vzdialenosť medzi piatym a štvrtým poschodím, no ak by to bolo nutné, bola som pripravená „čistou náhodou“ strčiť Syd aj s jej sestrou zo schodov. A po druhé, nechcela som, aby pestúnka Lee vychádzala zo svojej izby. Vedela som, že hneď ako moja sestra zaspí, Lee pôjde telefonovať svojej rodine a bude sa s nimi rozprávať celé hodiny. Čo znamenalo, že ja si budem môcť nerušene prehrávať platne od Blondie.

V tom čase som bola tak trochu posadnutá Debbie Harryovou. Všetko, čo súviselo s Blondie, ma fascinovalo, najmä album *Parallel Lines*. Na obale albumu stojí Debbie v popredí v bielych šatách, ruky má založené vbok a tvári sa nahnevane. Ten obrázok som zbožňovala a chcela som vyzerat' presne ako ona. Až do takej miery, že ak by ste nazreli do fotoalbumov mojej mamy, našli by ste tam hŕbu fotografií, na ktorých sa zjavne pokúšam napodobniť tento ikonický postoj.

Debbie Harry sa na obale albumu neusmievala, a tak som sa rozhodla, že sa nebudem usmievať ani ja. Za nič na svete. Bohužiaľ, po teatrálnom výstupe pred školským fotografom, ktorý vyústil do toho, že som skopla statív, sa mama rozhodla, že Debbie Harry má na mňa zlý vplyv, a všetky moje albumy Blondie vyhodila. Opatrovateľka Lee si zatiaľ nevšimla, že som ich z kontajnera vytiahla a po nociach ich počúvala.

Rozhodla som sa zmeniť taktiku. „Čo tak toto,“ navrhla som, „vykradnime sa na dvor a špehujme našich rodičov cez okná.“

Bolo zjavné, že Syd to trochu rozhodilo. Môj plán nezahŕňal žiadne mučenie, takže bol pomerne nudný. Zároveň bola však predstava toho, ako tajne počúvame našich rodičov, taká vzrušujúca, že jej nedokázala odolať. Aj Tina vyzerala nadšene.

Chcelo to len trochu vyjednávania a Syd nakoniec súhlasila. Vykradli sme sa z detskej izby a prešmykli sme sa okolo Leeinej spálne, až sme sa konečne dostali dolu do práčovne. Odomkla som dvere od zadného vchodu. Kalifornský vzduch bol chladný, no zároveň omamný.

„Dobre,“ povedala som. „Vy dve choďte tadiaľto a stretneme sa na zadnej terase.“ Vyzerali nervózne. Nielenže bol dvor zahalený v úplnej tme, ale v podstate vôbec neexistoval, pretože väčšinu domu podopierali drevené koly, ktoré nižšie na kopci klesali aj tridsať metrov. Stačil jeden zlý krok a skotúľali by sa dolu. „Nebojíte sa, však?“ Tvárila som sa smrteľne vážne.

Tina zareagovala prvá. „Dones mi kolu,“ povedala a vyparila sa popri dome, zatiaľ čo Syd ju len veľmi neochotne nasledovala.

Len čo mi zmizli z dohľadu, rýchlo som sa vrátila do domu a zamkla dvere. Vkradla som sa na poschodie do detskej izby, zhasla som svetlá, vliezla do postele a zapla si gramofón. Bola som pokojná a zároveň spokojná sama so sebou. Vedela som, že pre to, čo som urobila, by som sa mala cítiť zle. Lenže žiadny zlý pocit sa nedostavil. Mohla som nerušene počúvať Blondie.

Ubehla takmer hodina, než som na stenách schodiska zbadala mamin tieň. Podarilo sa mi na slúchadlách stíšiť hlasitosť a odhodiť ich na zem tesne pred tým, než vošla. „Patric, ty si vonku vymkla Syd a Tinu?“ spýtala sa.

„Hej,“ odpovedala som úprimne. Bolo zjavné, že mama nevie, ako má zareagovať.

„No, Goodmanovcov to dosť nahnevalo,“ povedala a sadla si vedľa mňa na posteľ. „V tej tme sa stratili a nevedeli, ako sa dostať naspäť dovnútra. Mohli si ublížiť, zlatko.“ Na chvíľu sa odmlčala a potom ešte dodala: „Nemyslím si, že k nám ešte niekedy prídu.“

„Super!“ odpovedala som nadšene. „Tina sa vždy kúpe v mojej vani pri zhasnutom svetle, čo je dosť divné, a Syd si hore zakaždým prepašuje jedlo a potom všade mrví. Sú strašne otravné!“ Mama pokrútila hlavou a povzdychla si.

„Nuž, ďakujem, že si mi povedala pravdu, srdiečko.“ Dostala som pusku na vlasy. „Ale aj tak máš zaracha. Celý tento týždeň máš zákaz chodiť von. A žiadna telka!“ V tichosti som prijala svoj osud a prikývla som. Za svoje činy som zaplatila nízku cenu.

Mama vstala, no než stihla zísť dolu po schodoch, zvolala som: „Mami?“ Otočila sa a vrátila sa do mojej izby.

Zhlboka som sa nadýchla. „Vytiahla som platne Blondie zo smetiaka po tom, čo si ich vyhodila, a počúvam ich každý večer, aj keď viem, že by som nemala.“ Mama zostala nehybne stát, jej pôvabnú postavu zvýrazňovali svetlá z chodby, ktoré jej svietili poza chrbát.

„Máš ich... tu? V izbe?“

Prikývla som. Mama pristúpila ku gramofónu, v ktorom sa stále potichu točil album *Parallel Lines*, pozrela sa na mňa a pokrútila hlavou. Potom pozbierala platne jednu po druhej, strčila si ich pod pazuchu a ešte raz ma pobožkala. Z tváre mi cez čelo odhrnula vlasy.

„Ďakujem, že si mi to povedala, ty moje úprimné dievča,“ povedala. „A teraz už dobrú noc.“

Mama vyšla z izby, a keď schádzala dolu po schodoch, otočila som sa na druhú stranu a uvelebila som sa na vankúšoch. Nohy schované pod dekou som si o seba šúchala ako cvrček. Dodávalo mi to pocit bezpečia a spokojnosti. Prehrávač stále bežal a ten opakujúci sa zvuk ma upokojoval. Sledovala som prázdny gramofón, ako sa točí dokola a dokola, a na moment som zapochybovala, či bolo múdre prezradiť mame tajomstvo a prísť tak o platne Blondie. Napriek tomu som však zaspávala s úsmevom na tvári.